

YBL MIKLÓS ÉPÍTŐIPARI MŰSZAKI FŐISKOLA, DEBRECEN
MAGASÉPÍTÉSI SZAK

DR. TÓTH ZOLTÁN

Közvetítő Irodák Társaságának
Műemlék Védőbizottságának
Könyvtár
4008 DEBRECEN, Otternói u. 2-4.

MŰEMLÉKVÉDELMI ISMERETEK I.

KÉZIRAT

TANKÖNYVKIADÓ, BUDAPEST, 1990

DE MFK Könyvtára
DEBRECEN

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	7
BEVEZETÉS	9
1. FOGALMAK	15
1.1 A műemlék	15
1.1.1 A műemlék ismérvei	15
1.1.2 <u>Régiség és műemlék</u>	22
1.2 A műemlékvédelem	26
1.2.1 A műemléket károsító tényezők	26
1.2.2 <u>A műemlékvédelem célja és sajátosságai</u> ..	28
1.2.3 <u>Műemléki szakemberek együttműködése</u>	30
1.2.4 <u>A műemlékvédelem dialektikája</u>	33
a) A társadalmi fejlődéshez való dialek-	
tikus viszony	33
b) A műemlékvédelem immanens dialaktiká-	
ja	35
2. A HAZAI MŰEMLEKVÉDELMI TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE	37
2.1 Jogi és szervezeti keretek	
változásai	37
2.1.1 <u>A műemlékvédelem kezdetei Magyarországon</u>	37
2.1.2 <u>Az önálló, szervezett magyar műemlékvé-</u>	
<u>delem első szakasza</u>	39
2.1.3 <u>A szervezett műemlékvédelem második</u>	
<u>szakasza hazánkban</u>	40
2.1.4 <u>Műemlékvédelem az új társadalmi rend-</u>	
<u>szerben</u>	41
2.2 Szemléletmód-elvek-metodika	
összefüggésrendszerének vál-	
tozásai	44
2.2.1 <u>Az első fejlődési szakasz tanulságai</u> ...	44
2.2.2 <u>Az autentikus szemlélet kibontakozása</u> ..	47
2.2.3 <u>A II. világháború utáni szakasz jellem-</u>	
<u>zői</u>	49

3. ELVEK ÉS MÓDSZEREK TÖRTÉNETI ELEMZŐ BEMUTATÁSA ...	52
3.1 Purista és stíluszerű helyreállítások (1863-1896)	53
3.1.1 <u>Pannonhalma</u>	54
3.1.2 <u>Visegrádi vár</u>	55
3.1.3 <u>Nagyboldogasszony-templom</u>	56
3.1.4 <u>Kassai Dóm</u>	57
3.1.5 <u>Pécsi Székesegyház</u>	58
3.2 A korszerű szemléletmód úttörése (1896-1914)	60
3.2.1 <u>Jáki apátsági templom</u>	60
3.2.2 <u>Zsámbéki templom</u>	61
3.2.3 <u>Gyulafehérvári Székesegyház</u>	62
3.3 Az autentikus helyreállítások korszaka (1934-1949)	62
3.3.1 <u>Az esztergomi Várnegy kutatása</u>	63
3.3.2 <u>Székesfehérvári Bazilika</u>	64
3.3.3 <u>Savaria Colonia</u>	64
3.3.4 <u>Óbudai amphitheatrum</u>	65
3.3.5 <u>Visegrádi királyi palota</u>	65
3.4 A műemlékvédelem elvei és gyakorlata az új társadalmi rendszerben	66
3.4.1 <u>Általános jellemzés</u>	67
3.4.2 <u>Jellemzés műfajok szerint</u>	70
4. SZEMLELET, ELVEK ÉS MÓDSZEREK MAI TRENDJE	79
4.1 A szemléletmód-változás sajátosságai	79
4.1.1 <u>Társadalmi közüggé válás</u>	79
4.1.2 <u>A védelem korhatárának módosulása</u>	81
4.1.3 <u>Településrendező védelem szükségessége</u> ..	82
4.1.4 <u>Tartalmi differenciálódás</u>	85
4.1.5 <u>A feladatstruktúra extenziója</u>	86
4.2 Az elvek ma	87
4.2.1 <u>A műemlékfogalom komplex értelmezésének elve</u>	87
4.2.2 <u>Az anyagi hitelesség elve</u>	88
4.2.3 <u>A történetiség szemléletességének elve</u> ..	89
4.2.4 <u>A mána-illeszkedés elve</u>	89
4.3 A műemlékhelyreállítás módszertani kérdései	90
4.3.1 <u>Kutatás</u>	91

4.3.2	Konzerválás	94
4.3.3	Restaurálás	95
	a) Bontás	97
	b) Rekonstrukció	98
	c) Adíció	100
4.3.4	Hasznosítás	101
4.3.5	<u>Kő és fa anyagok konzerválásának és res- taurálásának gyakorlata:</u>	102
	a) Kőkonzerválás- és restaurálás	102
	b) Fakonzerválás- és restaurálás	108
5.	A MŰEMLEKVÉDELLEM NÉHÁNY ÚJABB KELETO FELADATA	112
5.1	Népi építészeti alkotások vé- delme	112
5.1.1	A népi építészeti értelmezése, értékelése	112
5.1.2	<u>Népi műemlékek védelmének körülményei és módjai</u>	118
5.2	Településméretű műemlékvédelem.	125
5.1.2	<u>A településvédelem kialakulásának át- tekintése</u>	125
5.2.2	<u>Történeti városok s rehabilitációjuk</u> ...	130
5.3	A legújabb kori építészeti em- lékeink védelme	136